

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ ความรู้ ทักษะและการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของผู้เลี้ยงผึ้งใน
จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นางสาววรรณภัสสรณ์ มณีเป็ญ

ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) ส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

รองศาสตราจารย์ ดร.วรทัศน์ อินทรคัมพร อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

รองศาสตราจารย์ คุชฎี ณ ลำปาง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

อาจารย์ ดร.เยาวลักษณ์ จันทร์บาง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ ทักษะและการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของผู้เลี้ยงผึ้งในจังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะของผู้เลี้ยงผึ้งในจังหวัดเชียงใหม่ ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้เลี้ยงผึ้งผ่านมาตรฐานฟาร์มผึ้งจำนวน 67 ราย และผู้เลี้ยงผึ้งไม่ผ่านมาตรฐานฟาร์มผึ้งจำนวน 65 ราย รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าทดสอบไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่าผู้เลี้ยงผึ้งผ่านมาตรฐานฟาร์มผึ้งส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 47 ปี ระดับการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 6 การเลี้ยงผึ้งเป็นอาชีพหลัก ประสบการณ์ในการเลี้ยงผึ้งเฉลี่ย 11 ปี ขนาดของฟาร์มเฉลี่ย 306 ไร่ เป็นผึ้งพันธุ์ (*Apis mellifera*) มีชนิดพืชอาหารคือดอกกล้วย ชนิตผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ผึ้งส่วนใหญ่คือน้ำผึ้ง รายได้จากผลิตภัณฑ์ผึ้งเฉลี่ย 644,358 บาท รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 42,591 บาท แหล่งเงินทุนและสินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เงินลงทุนเฉลี่ย 254,246 บาท จำนวนแรงงานเฉลี่ย 4 คน ปริมาณการรับข้อมูลข่าวสารเฉลี่ย 2 ครั้งต่อปี แหล่งข้อมูลข่าวสารส่วนใหญ่ได้รับจากหน่วยงานราชการ การเข้ารับฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเฉลี่ย 1 ครั้งต่อ 2 ปี มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับปานกลาง มีทัศนคติในระดับสูง และการปฏิบัติของผู้เลี้ยงผึ้งอยู่ในระดับสูง

ส่วนผู้เลี้ยงผึ้งไม่ผ่านมาตรฐานฟาร์มผึ้งส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 43 ปี ระดับการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้เลี้ยงผึ้งประกอบอาชีพเลี้ยงผึ้งเป็นอาชีพหลักประสบการณ์ในการเลี้ยงผึ้งเฉลี่ย 5 ปี ขนาดของฟาร์มเฉลี่ย 241 ไร่ ชนิดพืชอาหารคือดอกกล้วย ชนิตผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ผึ้งส่วนใหญ่

ใหญ่คือน้ำผึ้ง รายได้จากผลิตภัณฑ์ผึ้งเฉลี่ย 405,384 บาท รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 18,610 บาท แหล่งเงินทุนและสินเชื่อของตนเอง เงินลงทุนเฉลี่ย 218,123 บาท จำนวนแรงงานเฉลี่ย 4 คน ปริมาณการรับข้อมูลข่าวสารเฉลี่ย 2 ครั้งต่อปี แหล่งข้อมูลข่าวสารส่วนใหญ่ได้รับจากเกษตรกรอื่นๆ และเพื่อนบ้าน การเข้ารับฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเฉลี่ยไม่ได้รับการเข้าฝึกอบรม มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับปานกลาง มีทัศนคติในระดับสูง และการปฏิบัติของผู้เลี้ยงผึ้งอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของผู้เลี้ยงผึ้งในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อผู้เลี้ยงผึ้งผ่านมาตรฐานฟาร์มผึ้งและผู้เลี้ยงผึ้งไม่ผ่านมาตรฐานฟาร์มผึ้ง ได้แก่ ประสบการณ์ในการเลี้ยงผึ้ง ขนาดของฟาร์ม และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของผู้เลี้ยงผึ้ง

ปัญหาและอุปสรรคของผู้เลี้ยงผึ้งที่ไม่ผ่านมาตรฐานฟาร์มผึ้ง คือมีระบบการจัดการด้านแมลงในระดับต่ำโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการป้องกันโรค ทำให้ผู้เลี้ยงผึ้งไม่ประสบความสำเร็จในด้านมาตรฐานการผลิต และการปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดมีข้อจำกัดมากต้นทุนในการผลิตเพิ่มสูงขึ้น และราคาที่ไม่เป็นธรรม ส่งผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของผู้เลี้ยงผึ้งเช่นกัน

Independent Study Title	Knowledge, Attitude and Good Agricultural Practice of Apiarists in Chiang Mai Province	
Author	Miss Wanphassorn Maneepen	
Degree	Master of Science (Agriculture) Agricultural Extension	
Independent Study Advisory Committee	Assoc. Prof. Dr. Wallratat Intaruccomporn	Advisor
	Assoc. Prof. Dusdee Nalumpang	Co-advisor
	Lect. Dr. Yaowaluk Chanbang	Co-advisor

ABSTRACT

The objectives of this research were to study factors affecting knowledge, attitude and good agricultural practice (GAP) of apiarists in Chiang Mai province and to study problems, obstacles and suggestion of apiarists in Chiang Mai province. The studied samples were 67 apiarists who were certified as the GAP farmers and 65 apiarists who were not certified any bee farming standard. The data were collected through questionnaires. The occupied statistical techniques were percentage, arithmetic mean, standard deviation and Chi-square test.

From research findings, it was found that the certified apiarists were male with the average age of 47 years and graduated at 6th grade of primary school. Apiarist is the major career. Besides, they generally had 11 years experience of bee farming including 306 honey bee colonies. Mainly, European honey bee, *Apis mellifera* were cultured with longan flower as the major food sources. The major income which came from honey products were 644,358 Baht. The average apiarist incomes and investment were 42,591 and 254,246 Baht respectively. The investment were provided by Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. The average of family labor hiring labor were 4 people. They had gained the information of GAP from the government sector twice a year. In addition, they had attended the training program on GAP once per two years. The

knowledge of GAP was at moderate level while their attitude and farm practice were at high level.

In case of non-certified apiarists, most of them were male with the average age of 43 years old and completed at 6th grade of primary school. Apiarists were the main career. Moreover, they had 5 years experience of bee farming including 241 honey bee colonies. Mainly, European honey bee were cultured with longan flower as the major food sources. The major income which came from honey products were 405,384 Baht. The average apiarist incomes and investment were 18,610 and 218,123 Baht respectively. The investment and credit were provided by Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. The average of family labor hiring labor were 4 people. However, they hardly participated in the training program on GAP. The knowledge of GAP was at moderate level while their attitude and farm practice were at high and moderate levels, respectively.

From hypothesis testing, it was found that the bee farm experience, farm size and apiarist practices affected the attitude of apiarists in Chiang Mai province to get GAP certification.

The problems and obstacles regarding non-certified apiarist, there were low score levels in honey bee pest management especially honey bee disease prevention which affected the success of standard requirement of honey production. In addition other factors such as complicated steps in GAP, high cost of production investment and unfair product price would involve in apiarist practice regarding GAP.